

KOVÁCS LÁSZLÓ

AZ EMBER KOMÉDIÁJA

Gyerekek játszottak a homokban. Megállt felettük egy barna sapkás gyerek. Építék nektek egy csodaszép várat, akarjátok? Akarjuk. Jó, akkor szerezzetek nekem pénzt, paripát, fegyvert! A gyerekek szereztek neki. Akkor a Barnasapkás beállt a homokozó közepére. Felült a lóra, a vállán lógott a puskája, zsebe tele volt a begyűjtött pénzzel. Felkiáltott: Enyém a vár! Volt egy kis gyerek, aki azt találta mondani: Dehogy, testvér, miénk a vár. A Barnasapkás feldühödött és kiadta a parancsot: Vigyétek a pincébe!

Körülnézett szigorúan és újból elkiáltotta magát: Mindenki tegyen fel barna sapkát! A gyerekek hazaszaladtak és a legtöbbször barna sapkásan tért vissza. De voltak, akik sárga sapkában jöttek. A Barnasapkás toporzékolt: Ellenségszagot érzek! A gyerekek ijedten néztek össze. A Barnasapkás a sárgákra mutatott: Vigyétek őket a zuhanyzóba! Akkor a Barnasapkás messzebbre nézett, és a távolban megpillantott egy vörössapkást. Újból elkiáltotta magát: Ellenségszagot érzek! Gyorsan kiküldött egy gyereket a másik homokozóba. A gyerek egy fa mögül figyelte a Vörössapkást.

A homokozóban gyerekek játszottak. Megállt felettük a Vörössapkás gyerek. Építék nektek egy csodaszép várat, akarjátok? Akarjuk. Jó akkor szerezzetek nekem pénzt, paripát, fegyvert! A gyerekek szereztek neki. Akkor a Vörössapkás beállt a homokozó közepére. Felült a lóra, a vállán lógott a puska, zsebe tele volt a begyűjtött pénzzel. Felkiáltott: Enyém a vár! Az egyik gyerek halkán megjegyezte: Dehogy testvér, a miénk! A Vörössapkás feldühödött, és kiadta a parancsot: Vigyétek a pincébe!

Körülnézett szigorúan, és újból elkiáltotta magát: Mindenki tegyen fel vörös sapkát! A gyerekek gyorsan hazaszaladtak, és a legtöbbször vörös sapkában tért vissza. De voltak, akik fehér sapkában jöttek. A Vörössapkás toporzékolt: Ellenségszagot érzek! A gyerekek ijedten néztek össze. A Vörössapkás a fehérekre mutatott: Vigyétek a gúlákra! Akkor a Vörössapkás észrevette a fa mögött a barna sapkás fiút és így kiáltott: Ellenségszagot érzek. Ott egy barna sapkás. Fogjátok el! El is fogták.

Lett is ebből akkora háború, hogy csak no. A Barnasapkás fegyverbe szólította az összes fiúgyereket, aztán a paripáján megindult a vörössapkások ellen. Közben legázolta az összes útba eső homokozót, és kényszerítette az ottani fiúkat is a vörössapkások megtámadására. Ez volt a barna diktatúra. Csakhogy beállt a tél és fordult a kocka. A Vörössapkás is felült a lovára, és megindult az ő megszámlálhatatlan vörössapkásaival a Barnasapkás ellen. Tavaszra saját homokozójában verte halomra a Barnasapkást és csatlósait. Útközben felszabadította az összes homokozót és kényszerítette a gyerekeket, hogy vörös nyakkendőt kössenek. Ez volt a vörös diktatúra. Volt egy gyerek, aki azt mondta, hogy ő jobban szereti a piros-fehérezöld nyakkendőt. A Vörössapkás ki is tekerte a nyakát.

Volt olyan is, aki azt mondta, hogy ő nem tesz fel semmilyen sapkát, és nem viszi a Vörössapkás után a puskát. A Vörössapkás paprikavörösen üvöltött: Vigyétek a pincébe! Alighogy elvitték, jött a második, a harmadik, hogy ő sem viszi a puskát, és hogy ő nem ilyen lovat akar. Ezek egyre többen és többen lettek, és a homokozó melletti bokorban boldogan éltek.

Történt aztán, hogy a Vörössapkásnak is leáldozott a napja. Elfogyott alóla a pénz, paripa fegyver. Át is vették a hatalmat azok, akiknek volt sok pénzüik, paripájuk, fegyverük. És volt nekik a barna- és vörössapkásoknál is ravaszabb rendszerük: úgy hívták, hogy több-párti demokrácia. Csillagos lobogóba csomagolva el is küldték azt a felszabadult homokozókba. Azok mind ujjongva fogadták, mert ugye ennél jobb rendszer nincsen!

Egy egészen kis homokozóban is nagyon megváltozott az élet. A gyerekek fellélegeztek, és összeültek, hogy most már ők szabják meg, hogy mit játszanak, hogyan játszanak, milyen sapkában járnak. Csakhogy a csillagos lobogó tartalmával nem számoltak. Mert bizony akkor valami különös dolog történt.

Négy gyerek, aki véletlenül a fején felejtette régi sapkáját, a közeli WC-be sietett. Ott megegyeztek, hogy mind nemzeti színben fog tűndökölni, és ők megváltják a kis homokozót. Közben mindegyik arra gondolt, hogy egy választás nevű csellel bevonják az összes gyereket abba a játékba, aminek az a célja, hogy megnyerjék maguknak a pénzt, paripát, fegyvert.

Mind a négy gyerek kicserélte a sapkáját. A Vörössapkás begyűrte az ingébe a vörös sapkát, és kitűzött a mellére egy piros-fehér-zöld kokárdát. A Sárgasapkás is begyűrte a nadrágjába a sárga sapkáját, és ő is kitűzött a mellére egy piros-fehér-zöld kokárdát. A Fehérsapkás begyűrte a zsebébe a fehér sapkát és kitűzött a mellére egy piros-fehér-zöld kokárdát. A Barnasapkás is előkerült, ő is eltüntette a barna sapkát a bakancsában, és kitűzött a mellére egy óriási nemzeti kokárdát. Aztán a WC-ből mind a négyen a homokozó gyerekek elé álltak. Így szólt az egyik: Építék nektek egy csodaszép várat, akarjátok? S a másik: Építék nektek egy csodaszép várat, akarjátok? S a harmadik: Építék nektek egy csodaszép várat, akarjátok? S a negyedik is: Építék nektek egy csodaszép várat, akarjátok? A gyerekek kapkodták a fejüket és ugráltak: Akarjuk, akarjuk, akarjuk, akarjuk – hangzott a kiáltás. Akkor – mondta az első – szavazzátok meg nekem a pénzt, paripát, fegyvert! Nem – mondta a második – szavazzátok meg nekem a pénzt, paripát, fegyvert! Nem – mondta a harmadik – szavazzátok meg nekem a pénzt, paripát, fegyvert! Nem – mondta a negyedik – nekem szavazzátok meg a pénzt, paripát, fegyvert! A gyerekek szája tátva maradt, bambán néztek egymásra, mikor az egyik elkiáltotta magát: Nézzétek, ennek az inge alatt vörös sapka van! A másik is kiáltott: Nézzétek, ennek a nadrágjában sárga sapka van! A harmadik is kiáltott: Nézzétek, ennek a zsebében fehér sapka van! A negyedik is kiáltott: Nézzétek, ennek a bakancsából barna sapka lóg ki!

Mire mind a négyen kokárdás mellükre tették a kezüket, magasba emelték két ujjukat és együtt szavalták: Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában, hiszek Magyarország feltámadásában!

És akkor egymás ellen ordítottak – a négyek. Mind ugyanazt mondta: Akarjátok Magyarország feltámadását? Akkor rám szavazzatok! Bűnös, aki nem szavaz (rám)! Szavazzatok! A gyerekek közt meghasonlás támadt. Az egyik vörös párti bokán rúgta a fehéret, a fehér a barnát, a barna a sárgát. Rövidesen az összes gyerek fogta a bokáját, kivéve néhányat. Ők a homokozó melletti bokorban ültek és nézték a „csodálatos” emberi színjátékot, az Ember komédiáját. Ők tudták, hogy nekik mi a dolguk a kis és nagy homokozóban, hogy mi az ő egyéni felelősségük, a lelkiismeretük szava.

De mintha ott sem lett volna egyetértés. A csillagos lobo-góba csomagolt csali bevált. Az egyik gyereknek eszébe jutott, hogy a fehéreket és a sárgákat bántották a vörösök és barnák, talán őket kellene választani. Mások meg azt mondták, ezek mind piros-fehér-zöldek, és már nem vörösek és barnák. Ismét mások azt kiabálták, hogy ezek hisznek a hazában, ezek hisznek a föltámadásban. Az egyik gyerek a bokorból gyorsan a homokozó közepére tett egy szemetes kukát, amiből kiöntötte a szemetet és felkiáltott: Szavazzunk! Csakhogy kire? És mire? Egyik így, a másik úgy magyarázta, hogy az ő lelkiismerete, meg a kisebb rossz, meg a nagyobb rossz, meg bűnös, aki nem szavaz. Lett is akkora felbolydulás, hogy csak úgy zengett a bokor. Úgy tűnt, mintha mindenki elfelejtette volna, hogy a csillagos lobogó csalija milyen veszélyes; és hogy nekik egyes-egyedül mi a dolguk.

És akkor a bokorból a kuka után futott egy ici-pici kisgyerek, hogy kidobja a csokis papírját. Közben azt kérdezte: Építsek nektek egy csodaszép várat? Meg sem várta a választ, kis kezeivel lapátolni kezdte a homokot. Nem volt nála sem pénz, sem paripa, sem fegyver. És akkor csoda történt. Az égből szózat hallatszott, ami imígyen szólt: Ha nem lesztek olyanok, mint ez a gyermek nem mentek be az Isten Országába... Az én országom, nem evilágból való... Ti építsetek az Isten Országát, és hirdessétek annak igazságát, a többi mindet hozzákapjátok...

2002.

GROMON ANDRÁS

(FIZIKAI) ERŐSZAKMENTESSÉG JÉZUS TANÍTÁSÁBAN

Mivel itt kifejezetten a fizikai, tehát a legszorosabb értelemben vett erőszakmentességről lesz szó, ezért nem beszélek olyan, az erőszakmentességgel különben szorosan összefüggő témákról, mint például a szelídség, a megbocsátás vagy a békességteremtés.

Mindazonáltal elkerülhetetlen, hogy bevezetésként beszéljünk a fizikai erőszakmentességet megalapozó, általános jézusi alapelvekről. Az első ilyen alapelv az ellenség-szeretet „parancsa”, amelyet most a Lukács-evangélium

megfogalmazásában idézek: „Szeressétek ellenségeiteket! Tegyetek jót azokkal, akik gyűlölnék titeket, áldjátok azokat, akik átkoznak titeket, imádkozzatok azokért, akik gyötörnek titeket” (Lk 6,27-28)!

A második az ószövetségi „Ne ölj” parancs jézusi radikalizálására: „Úgy hallottátok, hogy Isten azt mondta a régieknek: 'Ne ölj! Aki öl, arra ítélet vár.' Én viszont azt mondom nektek, hogy mindenkire ítélet vár, aki csak haragszik is a testvérére” (Mt 5,21-22).

A harmadikat a jól ismert konkoly-példabeszéd tartalmazza, amely szerint a gazda megtiltja szolgálóinak, hogy kitepjék a búzával együtt növekedő konkolyt (Mt 13,24-30). Ennek az a háttere, hogy Jézus korában számos olyan irányzat működött, amely - összhangban az ószövetségi alapelvvel: „Irtsd ki körödből a gonoszt!” (pl. MTörv 13,6) - a „bűnösök” kiküszöbölésével Isten „tisztá” népének közösségét akarta megteremteni. Mindenekelőtt a farizeusok mozgalmára kell gondolnunk; ők az am ha arecet, „a föld népét” akarták kizárni, az „átkozott népséget, amely mit sem ért a törvényből” (Jn 7,49), és azt vallották, hogy ők maguk alkotják Isten igazi népét (nevük, az „elkülönültek” a „szentek” szinonimája...). Az esszénusok rajtuk is túltettek: kivonultak a „bemocsolt szentélyből” a pusztába (Kumrán), és „az új szövetség gyülekezetét” akarták megalkotni. Ebbe a sorba tartozik Keresztelő János is, aki tanításával és alámerítési gyakorlatával azt a messiást hirdette meg, aki „megtisztítja majd szérűjét, összegyűjti búzáját a magtárban, a pelyvát azonban olthatatlan tűzzel fogja elégetni” (Mt 3,12)! És ne feledkezzünk meg a zelótákról sem, akik a megszállóktól és azok kollaboránsaitól akarták megtisztítani Isten népét (vö. Lk 13,1-3). Mindezekkel szemben fogalmazza meg üzenetét Jézus: Ne tépjétek ki a konkolyt, hogy ki ne tépjétek vele a búzát is! Ne akarjátok Isten „tisztá” népét megteremteni: a „bűnösöknek” is helyük van benne! (Vö. Mt 22,10!)

Minden magyarázat nélkül is nyilvánvaló, hogy Jézus fel-fogásában ez a három alapelv eleve kizárja a fizikai erőszak alkalmazását. (Ez egyúttal fontos hermeneutikai szempont is azon szövegek értelmezéséhez, amelyek ebből a szempontból problematikusak, pl. Lk 22,35-38.)

A konkrét jézusi útmutatásokat talán érdemes a legenyhébb esettel kezdeni, amelynek két változata is van. Az egyik az, amikor kisgyermeket vittek Jézushoz, hogy megáldja őket, a tanítványok azonban keményen rájuk szóltak; erre Jézus „bosszús lett”, és (számos kézirat szerint „keményen rájuk szólva”) azt mondta a tanítványoknak: „Hagyjátok, hogy a gyermekek hozzám jöjjenek, és ne álljátok útjukat.” (Mk 10,13-14)! Hasonló, de talán kicsit „erősebb” eset az, amikor a tanítványok látnak valakit, aki Jézusra hivatkozva üz ki démonokat, viszont nem követi velük együtt Jézust, és ezért igyekeznek útját állni [tevékenységének]; Jézus ekkor ugyanazokkal a szavakkal figyelmezteti őket: „Ne álljátok útját..., mert aki nincs ellenünk, az értünk van” (Mk 9,38-40)! - „Valakiknek az útját” elállni nem feltétlenül jelenti fizikai erőszak alkal-